Asiantuntijalausunto

Toimitti:
Henri Alen
Ravintoloitsija

Päivämäärä 7.2.2021

Vastaanottaja:
Talousvaliokunta

Asia:
Hallituksen esitys laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 6/2021 vp)

Huomiot pääasiallisesta sisällöstä:

Suomen tautitilanteen huomioon ottaen tulee punnita tarkkaan ovatko ehdotetut rajoitukset liian rankat ja etupainotteiset ravintola- ja palvelualaa kohtaan. Tällä hetkellä tartunnoista on pystytty käsittääkseni jäljittämään noin 5 % ravintola-alan paikkoihin, joten ala on selvinnyt laajoista tartuntaketjuista hyvin. Toimivin, mutta eettisesti kestämätön toimi on ollut alaa koskeva viestintä päätösten tekijöiltä. Tämä on vaikuttanut yritysten talouteen, ja ennen kaikkea alalla eturintamassa työskentelevien ihmisten ammatilliseen itsetuntoon ja mielialaan rankasti. Tämä viestintä on muokannut myös kuluttajien asennetta palvelualaa kohtaan negatiivisemmaksi. Pidemmässä juoksussa tämä näkyy myös mahdollisten sijoittajien ja pankkien uskossa yrityksiin, jolloin alan syöksykierre pahenee, jos mahdollista.

Arvio nyt olevien rajoitusten toimimisesta ja jatkamisesta:

Talouden ja elinkeinoharjoittamisen näkökulmasta tilanne on kestämätön. Lähes vuosi elinkeinotoimintaa on rajoitettu lailla rankasti. Nyt tulee punnita tarkkaan ovatko jatkuvat rajoitustoimet liioiteltuja. Asiakaskapasiteetin nykyiset rajoitukset ovat suuremmille ruokaravintoloille siedettävät, ja pienille kestämättömät. Yökerho ja pubi toiminnat ovat aukiolo rajoitusten vuoksi pahassa kriisissä, ja taloudellisen tuen riittämättömyys ajaa helposti epätoivoisiin tekoihin, jotka johtavat myös ikävästi tartuntoihin.

Rajoitukset ja mielipideilmasto vaikuttavat myös laajasti muihin toimijoihin. Pientilalliset jotka elävät suoraan ravintoloille myymisellä, tukkurit, pesulat, siivouspalvelut, taksiyritykset, alkoholimaahantuojat muutama mainitakseni.

Voimakas, pitkä rajoitus ajaa alaa myös alustatalouden syliin nopealla syklillä. Korkeat (20-25%) komissiot syövät tuottoa ja katetta, sekä polkevat palkkoja kiihtyvässä määrin alaspäin.

Virus ei tunnista toimialaa tai liiketilan käyttötarkoitusta. Asiakasmäärää huomattavasti tärkeämpi asia on asiakkaiden sijoittelu tilassa, mutta ymmärrettävästi siihen lainsäädäntö

ei taivu. Ruoka-ravintolat ovat lähes ainoita paikkoja joissa asiakasmäärää, heidän saapumista ja poistumista voidaan säädellä pöytävarauksien ja digitaalisten alustojen kautta, ja näin tehdä koko palvelupolusta hallittu ja turvallinen. Toisin kuin monella muulla toimialalla joita ei ole yhtä rankasti säädelty. Pidän hieman outona että henkilöstö ravintolat joissa harvemmin varausjärjestelmiä käytetään rajataan pois laista. Tosin puollan sitä ihan talouden ja ruokahuollon näkökulmasta.

Rajoituksien pituus ja purku

30.6.2021 asti kestävää rajoitettua elinkeinoharjoittamista pidän vahvasti liian etupainotteisena. Alan luottamuksen ja motivaation yrittää kannalta ehdotan, että laki olisi voimassa 16.5.2021 asti. Luottamusta rahoittajiin ja toimiin toisi selkeä lauselma, joka määrittäisi mihin parametreihin tai lukuihin lainsäädännön purku perustuisi? Mikä on se tavoite, johon koko ala pyrkii omalla panoksellaan? Nyt se on hyvin abstrakti lakiesityksessä.

Ravintolat tulevat tarvitsemaan myös taloudellista tukea rajoitustoimien jatkuessa. Elvyttävimpänä toimena pidän ehdottomasti palkkatukea alan työntekijöille. Tämä toimi mahdollistaa matala-palkka alalla varsinkin nuorten työnsyrjässä kiinni pysymisen ja kannustaa yrittäjiä pitämään talouden pyörät pyörimässä vaikeimpinakin aikoina.

Ehdotus kulttuurialan elvyttämisestä osana ravintola-alaa

Esiintyvien taiteilijoiden ja ravintoloiden yhteistyö tulisi mahdollistaa. Kansantalouden kannalta asia ei välttämättä ole suuri, mutta uskon vahvistamisessa ja valon näkemisessä tunnelin päässä on.

Ei ole mitään järjellistä selitystä sille että ravintola voi ottaa 50-75% kapasiteetista asiakkaita, mutta tilassa voi esiintyä tarjoilija mutta ei artisti. Tautitilanteen vuoksi asia pitää tehdä hallitusti, järkevästi ja turvallisesti.

Malli toiminnasta voisi mennä näin:
-Esiintymiset ravintoloissa ovat sallittuja ravintoloita koskevan tartuntalain puitteissa.
-Esiintymisiltoina noudetettaisiin 50% kapasiteettia, ja etäisyys ilman maskia toteutettaviin esityksiin olisi minimissään 3 metriä.
-Esiintymisaika lauluesityksissä/ilman maskia tapahtuvissa esityksissä 30 minuuttia.
- Esiintyjillä ja yleisöllä suositellaan maskia, kun he eivät syö tai juo.
-Ravintolan asiakkaille on osoitettava oma istumapaikka ja järjestäjä tekee listan yleisöstä, jotta he ovat tarvottaessa jäljitettävissä. Rekisteriä ei käytetä markkinointiin tai muihinkaan järjestäjää hyödyttäviin toimenpiteisiin.
-Ravintola on vastuussa tapahtuman turvallisuudesta, ja laiminlyönneistä seuraa sanktio.

Totuus ja oikeasti toimivat toimet:

Tänään 9.2 piti julkaista tutkimustieto uudesta virustutkimuksesta, jota on tehty myös aidossa ravintolaympäristössä. Mukana hankkeessa on Ilmatieteenlaitos, HUS, TTL, Helsingin yliopisto ja joukko yrityksiä. Tiedotustilaisuus tutkimuksesta piti olla 9.2.2021,

mutta se peruttiin viime tingassa. Tästä seuraa, että käytettävissänne ei ole tuoreinta tieteellistä tietoa joka voisi vaikuttaa lain valmisteluun ja etenemiseen, mutta alla havaintoja pähkinänkuoressa.

(mukana liite TUPA-hankeesta)

Tässä uusin tieto lyhyesti:

-Viruksen mahdollinen leviäminen aerosolimuodossa tulee ottaa huomioon. Ilman sekoittuminen, tehokas ilmanvaihto ja ilman puhdistaminen vähentävät viruspitoisuutta huoneilmassa. Esimerkiksi läpiveto on hyvin tehokas tapa tuulettaa tila ja sitä voidaan käyttää lähes kaikissa tiloissa.
-Isot, ilmatilavuudeltaan suuret tilat ilman tilanjakajia ovat turvallisempia, koska ilma sekoittuu paremmin. Mikäli tilanjakajiin yhdistetään tehokas ja oikeasti asemoitu ilmanpuhdistus, voidaan tällä vähentää viruspitoisuutta ja lisätä tilan turvallisuutta.
-Viruspitoisuuden laskiessa, ihmisen riski sairastua pienenee. Lisäksi vaikean sairauden riski pienenee, jos viruspitoisuus on tartuntahetkellä ollut mahdollisimman pieni.
-jo pelkillä keskikokoisilla ilmanpuhdistimilla (2x 270l/min) päästään suurehkossa tilassa noin 40% matalampiin viruspitoisuuksiin. Tämä voidaan tulkita merkittäväksi, turvallisuutta parantavaksi tekijäksi. Puhdistimien teho ja määrä tulee suhteuttaa tilan kokoon.

-Viruspitoisuus laskee minuuteissa lähteen poistuessa. Asiakkaiden sijoittelulla ja ennen kaikkea sujuvalla, porrastetulla asiakaspolulla on siis suurempi merkitys kuin kapasiteetti prosenteilla.
-Digitaaliset varausjärjestelmät helpottavat huomattavasti asiakasvirtojen hallintaa esimerkiksi pubissa, kuntosalilla tai miksi ei isossa elektroniikkaliikkeessä.

Ehdotukset toimiksi:

-Pidetään ehdotusta tartuntalain muuttamiseksi voimassa 16.5.2021. Näin ravintolat motivoituvat kesäkauppaan, rahoittajat näkevät valoa tunnelin päässä ja henkisesti tilanne helpottaa.
-Autetaan kulttuurialaa järkevillä eteenpäin katsovilla toimilla, ja annetaan mahdollisuus harjoittaa elinkeinotoimintaa. Varsinkin terassien avaaminen voisi toimia pienenä piristysruiskeena. Valiokunnan olisi mahdollisuus vaikuttaa tässä myönteisesti koko maan asenneilmapiiriin, jossa on parantamisen varaa
-Esitetään hankintatukea ja palkkatukimallia niin kauan kun elinkeinoa rajoitetaan lailla. Hankintatukea Ilmatieteenlaitoksen/VTT:n hyväksymille ilmanpuhdistuslaitteille, jotka todistetusti toimivat. Palkkatukea alalle, jolla motivoidaan pitämään pyörät pyörimässä, tuetaan matalapalkka-alan katastrofaalista tilannetta ja panostetaan työhyvinvointiin.
-Ohjeistetaan talviasennossa olevat ilmastoinnit täydelle teholle kaikissa paikoissa, joissa ihmiset asioivat. Ei ehkä kuulu tämän valiokunnan mietintään, mutta tällä toimella olisi iso vaikutus viruksen taltuttamiseksi.
-Kevät kauden alkaessa tulisi mahdollisimman laajasti hyödyntää mahdollisuutta erilaisiin terassiratkaisuihin (avoimet ja läpituulettuvat tilat)
- Jos asiakas ei syö tai juo, suositellaan maskin käyttöä sisätiloissa. Tämä vähentää kumuloituvaa virusaltistusta.

-AVI:n pitää saada enemmän työkaluja joilla riskejä voidaan hallita. Ei rajoitusten vaan tiedon jakamisen ja konsultoinnin myötä.

Viestintä:

Pykälillä, ohjeistuksilla tai määräyksillä ei ole merkittävää vaikutusta jos ihmiset eivät noudata niitä. Toivon selkeää viestintää asioista joissa empaattisuus ongelmissa olevia kohtaan huomioitaisiin. Nyt puhumme ihmisille, emme koneille. Mikä ikinä on tämän lain loppumuoto ja toimet, pitää viestinnässä olla tasan yksi kulma monesta suunnasta:

-Näiden rajoitusten puitteissa saa ja pitää toimia. Ravintoloissa saa käydä syömässä, ravintolayrittäjät saavat tehdä työtään tuntematta omantunnon tuskaa ja alan ammattilaiset saavat harjoittaa ja kehittyä ammatissaan. Se on täysin hyväksyttävää ja lain mukaista.

Lausunnon laatinut

Henri Alen